

Het vmbo-examen drama 2018, tijdvak 1

Filmstill uit de theatervoorstelling Sneeuwitje

Zoals het bekende sprookje ons vertelt, krijgt ook de jager in de theatervoorstelling *Sneeuwitje* de opdracht om het meisje Sneeuwitje te doden. Hij vindt haar in het huisje van de zeven dwergen. Sneeuwitje kijkt angstig rond, terwijl de jager haar probeert aan te vallen. Hij besluipst haar, pakt haar plotseling van achteren vast, en springt over haar heen. De kandidaat moest bij vraag 6 in het vmbo-examen drama nog drie bewegingen van de jager beschrijven die voor Sneeuwitje angstaanjagend zijn. Tijdens de examenbespreking bleek dat verschillende leerlingen de rupsachtige beweging van de jager als angstaanjagend hadden benoemd. Dit antwoord was als fout leerlingenantwoord opgenomen in het correctievoorschrift.

Vanaf 2017 proberen de examenmakers bewust meer leerlingenantwoorden in het correctievoorschrift op te nemen die niet goed gerekend mogen worden. Dit om docenten meer sturing en handvatten te geven tijdens de eerste en tweede correctie. Sommige antwoorden in het correctievoorschrift van 2018 waren voorzien van een korte toelichting waaróm zij niet goed gerekend mochten worden. Een dergelijke toelichting ontbrak bij vraag 6.

Docenten gaven aan dat leerlingen de rupsachtige beweging als angstaanjagend beschouwden, geredeneerd vanuit het onvoorspelbare van de beweging. Hoewel Sneeuwitje op dat moment de jager niet aankeek en ze geen fysiek contact met hem had, kan zijn onvoorspelbaarheid beangstigend zijn. Vanwege deze plausibele redenering is besloten om bij vraag 6 een aanvulling op het correctievoorschrift te laten uitgaan.

De resultaten

Dit jaar werden de vaardigheden van 369 eindexamenkandidaten getoetst aan de hand van twee theatervoorstellingen en twee korte animatiefilms. Tijdens de landelijke examenbespreking in Utrecht bleek het examen over het algemeen goed ontvangen te zijn door docenten en leerlingen. Er waren echter ook iets meer kritische geluiden dan vorig jaar te horen, bijvoorbeeld over de opnames (“de shots van de stiefmoeder zijn van te grote afstand genomen”), over de animatiefilms (“want is dat nog wel theater?”) en over foute leerlingenantwoorden in het correctievoorschrift.

Een andere, mogelijke verklaring voor deze kritische geluiden ligt misschien ook in het gegeven dat dit examen moeilijker was dan het examen van 2017. Dat bleek niet alleen uit de Quickscan waarbij 38% van de ondervraagde docenten het examen van 2018 moeilijk vond. Ook de toets- en itemanalyse liet zien dat het examen moeilijker was dan het examen van 2017. Zo was bijvoorbeeld de gemiddelde p'-waarde (moeilijkheidsgraad) .66 ten opzichte van .75 in 2017. De gemaakte scores resulteerden in een N-term van 0,2. Het gemiddelde percentage onvoldoende kwam daardoor uit op 24,4% en het gemiddelde cijfer op 6,0.

Uit de Quickscan-vragen, die dit jaar door 34 docenten na afname werden beantwoord, bleek dat 50% van de docenten vond dat het examen voldoende aansloot bij het gegeven onderwijs, 38% van de docenten vond dat het examen zelfs goed aansloot bij het gegeven onderwijs. De lengte van het examen was volgens 97% van de docenten 'precies goed'. Het merendeel van de ondervraagde docenten (62%) vond het examen 'niet te moeilijk/niet te makkelijk'. Al met al was het algehele waarderingscijfer dat door docenten gegeven werd gemiddeld een 6,9.

In onderstaande tabel staan de gemiddelde p'-waarden per examenonderdeel. Het is opvallend dat de p'-waarden zo dicht bij elkaar liggen. Je zou wel kunnen concluderen dat beschouwen een vaardigheid is die leerlingen goed onder de knie hebben (en waar in de lessen waarschijnlijk flink mee geoefend wordt).

gemiddelde p'-waarden per examenonderdeel	
begrippen	p'.62
ontwerpen	p'.62
beschouwen	p'.69
drama en maatschappij	p'.61
drama en andere kunsten	p'.61

Blok 1

In het eerste blok werden vragen gesteld aan de hand van de voorstelling *Sneeuwwitje* van het Noord Nederlands Toneel en dansgroep Club Guy en Roni. De voorstelling is een bewerking van het sprookje Sneeuwwitje en gaat over het meisje Sneeuwwitje dat op zoek is naar zichzelf. Regisseur Ko van den Bosch noemt zijn voorstelling ook wel een antisprookje. Kandidaten moesten een vraag beantwoorden over het stemgebruik van de stiefmoeder, drie fysieke handelingen van de stiefmoeder benoemen waaruit haar hoge status bleek, en uitleggen waarvoor het plakband, waaraan Sneeuwwitje zat vastgeplakt, een metafoor was. Een van de makkelijkste vragen van het examen werd in dit blok gesteld, namelijk vraag 3 (met een p'-waarde van .87). Het sprookje kent zeven dwergen, maar in de voorstelling worden deze zeven dwergen door slechts vijf acteurs gespeeld. Welke oplossing heeft de regisseur bedacht voor dit probleem? Veel kandidaten zagen goed dat niet alle dwergen tegelijk op het podium verschenen.

Blok 2

De voorstelling *Cash* van TG Maas vormde het uitgangspunt voor het tweede blok in het examen. Sinan werkte bij een bank, maar door de economische crisis verloor hij zijn baan. Hij bedenkt een plan om de bank te beroven en zoekt drie anderen om hem daarbij te helpen. Uit de toets- en itemanalyse bleek dat vraag 17 een van de meest discriminerende vragen van het examen was. Kandidaten moesten het motief van Rutger en het motief van Dennis noemen, en vervolgens beide motieven uitleggen. Deze vraag is niet eenvoudig, omdat een leerling een aantal (denk)stappen moet zetten om tot het goede antwoord te komen, want: Wie zijn Rutger en Dennis? Wat is überhaupt een motief? Wat is het motief van Rutger en Dennis? Hoe omschrijf je hun motieven, en hoe leg je die vervolgens uit? Daarbij volstaat niet dat het motief 'geldnood' wordt uitgelegd met 'hij heeft geld nodig'. Om de kandidaat de goede richting in te sturen, wordt in de vraag het motief van Sinan als voorbeeld genoemd. "Het motief van Sinan om de bank te beroven is wraak: het is zijn eigen bank die hem ontslagen heeft." Een dergelijke vraag met verschillende toetsingsonderdelen wordt over het algemeen door de vaardige vmbo-er goed gemaakt.

Blok 3

In het derde blok stonden twee korte animatiefilms centraal, namelijk (*Otto*) en *A Single Life*, van de Nederlandse animatiefilmers Job, Joris & Marieke. (*Otto*) gaat over een meisje met een fantasievriendje, dat 'gestolen' wordt door een vrouw. *A Single Life* vertelt het verhaal van een jonge vrouw die alleen woont.

Filmstill uit (*Otto*)

Kandidaten moesten in dit blok uitleggen waaraan je kon zien dat Otto een fantasievriendje was, op welke manier emoties door de muziek duidelijk werden gemaakt, en hoe het camerastandpunt veranderde en waarom. De moeilijkste vraag van het examen (met een p'-waarde van .24) werd in dit blok gesteld en ging over de dramatische tijd: "De vrouw vindt een single (kleine plaat) op haar deurmat en legt die op haar platenspeler. Er gebeurt in dit fragment iets met de dramatische tijd. Wat betekent het begrip 'dramatische tijd'?" Het examen sloot af met een makkelijke vraag die door 86% van de kandidaten goed werd gemaakt.

Het examen in 2019

Het streven van de examenmakers is om de lijn naar een moeilijker examen door te zetten met als doel om de status van het vak drama als volwaardig eindexamenvak hoog te (blijven) houden. Dit kunnen examenmakers uiteraard niet zonder de hulp van de docent. Het op rechtvaardige wijze corrigeren van een examen speelt een grote rol in het behoud van die hoge status. Het opnemen van leerlingenantwoorden die niet goed gerekend mogen worden, blijft gehandhaafd, vanaf nu steeds voorzien van een korte toelichting.

Marieke Kraft, toetsdeskundige vmbo drama, Cito

ⁱ p'-waarde: getal dat de moeilijkheidsgraad aangeeft. Maximum: 1.00, minimum: .00. De p'-waarde wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p'-waarde boven .85 wijst op een (extreem) makkelijke vraag, een p'-waarde beneden .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag.